

Llengua catalana i Literatura

SÈRIE **COMUNICA**

El llibre Llengua catalana i Literatura 2, per a segon curs de Batxillerat, és una obra col·lectiva, concebuda, dissenyada i creada al Departament d'Edicions Educatives de Grup Promotor / Santillana Educación, S. L., dirigit per **Teresa Grence Ruiz** i **Pere Macià Arqué**.

En l'elaboració hi ha participat l'equip següent:

TEXT

Albert Vilanova Boqueras

ASSESSORAMENT

LLuís Payrató Giménez

EDICIÓ

Eva Mengual Alexandri

DIRECCIÓ DEL PROJECTE

Laura Coma Vilaplana

Les activitats d'aquest llibre no s'han de fer mai al llibre mateix.
Les taules, els esquemes i altres recursos que s'hi inclouen
són models perquè l'alumnat els traslladi a la llibreta.

Esquema del llibre

Aquest llibre s'organitza en deu unitats: sis unitats de Llengua i quatre de Literatura. Cada unitat consta de les seccions que es mostren a continuació.

Doble pàgina inicial

Presentació de la unitat i desenvolupament de la competència lectora.

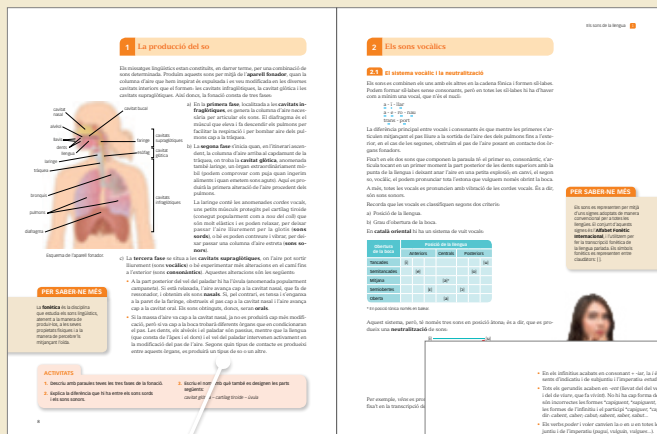
Índex de continguts de la unitat (Saber i Saber fer).

El **text inicial** serveix com a punt de partida per reflexionar sobre les qüestions que es tractaran a la unitat.

L'apartat **Per començar** conté preguntes que ajuden a comentar el text inicial i comprovar els coneixements previs dels alumnes.

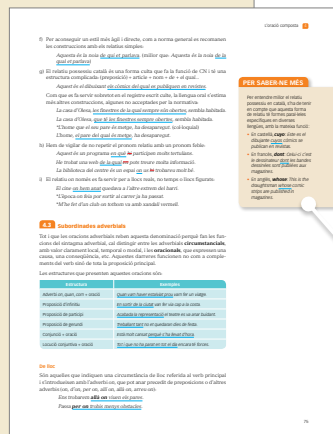
Pàgines d'informació i activitats

Els continguts i la seva aplicació es desenvolupen conjuntament per aconseguir un saber més profund.

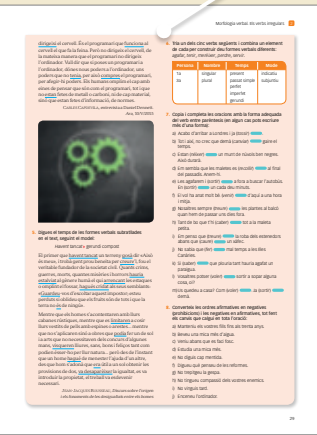

Els continguts teòrics s'acompanyen de gran quantitat d'**activitats**, en què l'element textual té un paper fonamental: els aspectes lingüístics i literaris es podran observar i analitzar a partir de **textos**.

El text informatiu exposa els conceptes de forma clara i estructurada.

En l'apartat **Per saber-ne més** s'inclouen continguts relacionats amb la matèria, per ampliar coneixements.

Saber fer

És una secció fonamental, en la mesura que permet aplicar els coneixements i alhora adquirir destreses per analitzar, elaborar i comentar textos literaris i no literaris.

L'apartat **Saber fer** de llengua pretén aportar als alumnes estratègies per a l'anàlisi i l'elaboració de diferents tipus de textos periodístics, administratius i acadèmics.

SABER FER

Analitzar i escriure cròniques i reportatges

La crònica i el reportatge són dos dels gèneres més importants de la premsa escrita. El periodista que els redacta ha de tenir una sèrie de característiques específiques, com la capacitat d'observar i descriure, la capacitat d'investigació i la capacitat d'escriure de manera clara i concisa.

Característiques de la crònica:

- Descripció de fets i persones.
- Descripció de moments i d'espais, no de processos.
- Anàlisi i valoració i presentació d'opinions i de conclusions.

Característiques del reportatge:

- Descripció de moments i d'espais, no de processos.
- Anàlisi i valoració i presentació d'opinions i de conclusions.

SABER FER

Esports

Els orígens del bàquet a Catalunya

El bàquet va arribar a Catalunya el 1917, quan un grup de joves de la universitat de Barcelona van introduir aquest esport a Catalunya. Els seus orígens són molt antics, ja que es va desenvolupar a França el 1891 per part de Jean Naismith.

SABER FER

Comentar un text modernista

Capítol VII: Primeres

El modernisme va ser un moviment literari i artístic que va sorgir a Catalunya a finals del XIX i principis del XX. Va ser caracteritzat per la seva innovació i la seva capacitat d'absorber influències de diferents cultures.

SABER FER

Esports

Esports

El bàquet és un dels esports més populars a Catalunya. Es va desenvolupar a França el 1891 i va arribar a Catalunya el 1917. Els seus orígens són molt antics, ja que es va desenvolupar a França el 1891 per part de Jean Naismith.

El **Saber fer** de literatura proposa el comentari d'un text literari (del període històric corresponent al contingut de la unitat) a partir d'un **esquema preparatori** que serveixen per planificar-lo i faciliten als alumnes la tasca d'anàlisi.

Activitats de síntesi

Reflexió i aplicació final de tots els coneixements de la unitat a partir d'un text.

Cada unitat acaba amb un **text** que permet repassar tots els continguts a través de les **activitats**.

ACTIVITATS DE SÍNTESI

Per què si aneu al país sempre parieu català?

Aquesta és una pregunta que molts catalans ens hem fet alguna vegada. La resposta és que, malgrat que vivim a Catalunya, molts d'ells no parlen català. Aquesta és una realitat que cal tenir en compte.

ACTIVITATS

1. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS DE SÍNTESI

2. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS

3. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS DE SÍNTESI

4. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS

5. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS DE SÍNTESI

6. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS

7. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS DE SÍNTESI

8. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS

9. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS DE SÍNTESI

10. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

ACTIVITATS

11. A què girem l'atenció en el text que acabem de llegir?

El text que acabem de llegir és una crònica sobre els orígens del bàquet a Catalunya. El periodista descriu els fets i les persones que van introduir aquest esport a Catalunya.

El llibre es completa amb un **apèndix** que inclou informació més detallada d'algunes qüestions treballades al llibre (sons i grafies, conjugació de verbs, figures retòriques...).

3

Llengua

Unitat 1. Els sons de la llengua	6
1. La producció del so.....	8
2. Els sons vocàlics	9
3. Els sons consonàntics	12
4. La transcripció fonètica	15
Saber fer. Analitzar i redactar un article d'opinió	17
Activitats de síntesi.....	20

Unitat 2. Morfologia verbal. Els verbs irregulars	22
1. El verb	24
2. Els verbs irregulars	30
Saber fer. Analitzar i redactar una entrevista.....	37
Activitats de síntesi.....	40

Unitat 3. Les funcions sintàctiques i la substitució pronominal.....	42
1. Enunciat, frase, oració i sintagma	44
2. Les funcions sintàctiques. El subjecte.....	45
3. El predicat i els seus complements.....	48
4. La substitució pronominal	53
Saber fer. Analitzar i escriure cròniques i reportatges.....	60
Activitats de síntesi.....	62

Unitat 4. L'oració composta.....	64
1. Concepte i límits de l'oració composta.....	66
2. Oracions coordinades.....	68
3. Oracions juxtaposades	69
4. Oracions compostes per subordinació	71
Saber fer. Analitzar un anunci publicitari.....	82
Activitats de síntesi.....	84

Unitat 5. Les propietats del text i la tipologia textual.....	86
1. L'estudi del text	88
2. L'adequació pragmàtica i els registres	88
3. La coherència semàntica	93
4. La cohesió sintàctica	95
5. La selecció de la informació i la tipologia textual	100
Saber fer. Millorar la redacció d'un text acadèmic.....	106
Activitats de síntesi.....	108

Unitat 6. La diversitat lingüística.....	110
1. Les llengües del món	112
2. La variació diacrònica: origen i evolució del català	116
3. La variació diatòpica: els dialectes geogràfics del català	120
4. La variació diastràtica: els sociolectes	127
5. La sociolingüística	128
Saber fer. Analitzar i redactar un text administratiu	132
Activitats de síntesi.....	134

Literatura

Unitat 7. El modernisme	136
1. Context: el canvi de segle	138
2. L'herència literària del segle XIX	139
3. El modernisme	141
4. La poesia	143
5. La novel·la	147
6. El teatre	151
Saber fer. Comentar un text modernista	156
Activitats de síntesi	158

Unitat 8. El noucentisme i les avantguardes	160
1. Context del noucentisme: els intel·lectuals i els polítics	162
2. L'estètica i els escriptors noucentistes	163
3. Context de les avantguardes: el primer terç del segle XX	171
4. Els moviments d'avantguarda a Europa	172
5. Les avantguardes a Catalunya	174
Saber fer. Comentar un text avantgardista	177
Activitats de síntesi	178

Unitat 9. La narrativa contemporània	180
1. El segle XX: política i societat	182
2. La revolució cultural al món actual	184
3. La narrativa actual	185
Saber fer. Comentar un text narratiu contemporani	199
Activitats de síntesi	200

Unitat 10. La poesia, el teatre i l'assaig contemporanis	202
1. La poesia	204
2. El teatre	212
3. L'assaig	218
Saber fer. Comentar poema contemporani	224
Activitats de síntesi	225

Apèndix

Sons consonàntics. Correspondència entre so i grafia	228
Conjugació del verb auxiliar haver	230
Conjugació dels verbs regulars	230
Esquema dels lexemes dels verbs irregulars	233
Gerundis i participis irregulars	234
La correlació verbal en les oracions condicionals	235
Figures retòriques	236

1

Els sons de la llengua

L'exercici més fructuós i natural del nostre esperit és, al meu parer, la conversa. Trobo que acostumar-s'hi és l'acció més dolça de la nostra vida; i és la raó per la qual, si se'm forçava a hores d'ara a triar, consentiria més prompte, així ho crec, a perdre la vista que l'oïda o la parla. [...] L'estudi dels llibres és un moviment lènguid i feble que no escalfa, mentre que la conversa ensenya i exercita alhora.

MICHEL DE MONTAIGNE, «De l'art de conversar», a *Assaigs*

CONTINGUT DE LA UNITAT

1 La producció del so

2 Els sons vocàlics

- 2.1 El sistema vocàlic i la neutralització
- 2.2 Les semivocals
- 2.3 Fenòmens de contacte vocàlic

3 Els sons consonàntics

- 3.1 Classificació
- 3.2 Correspondència entre so i grafia
- 3.3 Fenòmens de contacte consonàntic

4 La transcripció fonètica

Saber fer. Analitzar i redactar un article d'opinió

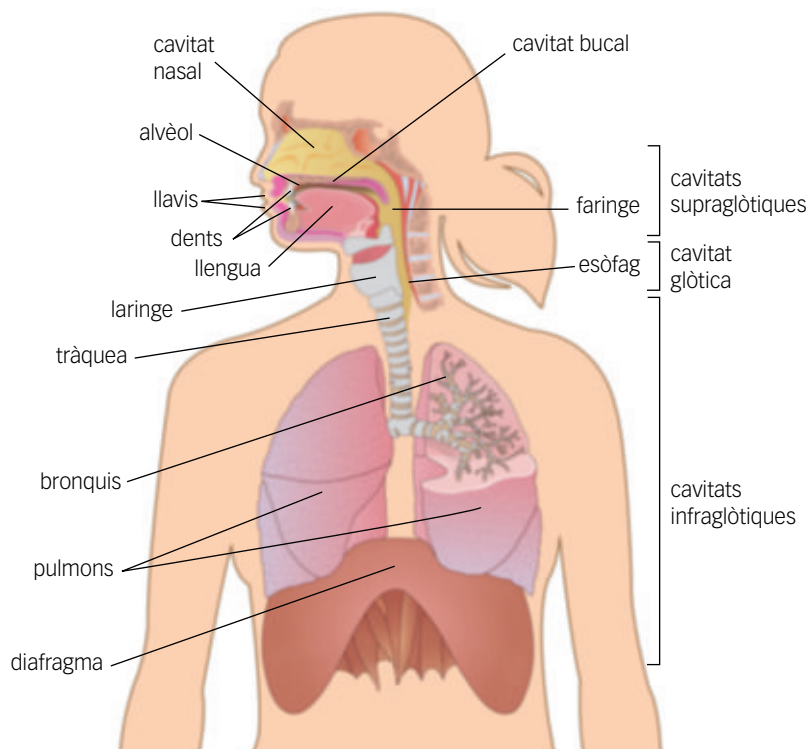
Activitats de síntesi

PER COMENÇAR

- 1.** Tu també creus que la conversa és «l'acció més dolça de la nostra vida»? Explica-ho.
- 2.** Comparteixes la tria de Montaigne o bé prefereixes la vista a l'oïda o la paraula? Per què?
- 3.** Per què diu que l'estudi dels llibres «no escalfa», al contrari de la conversa?
- 4.** Converses gaire amb els teus amics? Com t'hi comuniques amb més freqüència, mitjançant la veu o per missatges de text de mòbil?

1 La producció del so

Els missatges lingüístics estan constituïts, en darrer terme, per una combinació de sons determinada. Produïm aquests sons per mitjà de l'**aparell fonador**, quan la columna d'aire que hem inspirat és expulsada i es veu modificada en les diverses cavitats interiors que el formen: les cavitats infraglòtiques, la cavitat glòtica i les cavitats supraglòtiques. Així doncs, la fonació consta de tres fases:

Esquema de l'aparell fonador.

a) En la **primera fase**, localitzada a les **cavitats infraglòtiques**, es genera la columna d'aire necessària per articular els sons. El diafragma és el múscul que eleva i fa descendir els pulmons per facilitar la respiració i per bombar aire dels pulmons cap a la tràquea.

b) La **segona fase** s'inicia quan, en l'itinerari ascendent, la columna d'aire arriba al capdamunt de la tràquea, on troba la **cavitat glòtica**, anomenada també **laringe**, un òrgan extraordinàriament mòbil (podem comprovar com puja quan ingerim aliments i quan emetem sons aguts). Aquí es produirà la primera alteració de l'aire procedent dels pulmons.

La laringe conté les anomenades *cordes vocals*, uns petits músculs protegits pel cartílag tiroide (conegut popularment com a *nou del coll*) que són molt elàstics i es poden relaxar, per deixar passar l'aire lliurement per la glotis (**sons sords**), o bé es poden contreure i vibrar, per deixar passar una columna d'aire estreta (**sons sonors**).

c) La **tercera fase** se situa a les **cavitats supraglòtiques**, on l'aire pot sortir lliurement (sons **vocàlics**) o bé experimentar més alteracions en el camí fins a l'exterior (sons **consonàntics**). Aquestes alteracions són les següents:

- A la part posterior del vel del paladar hi ha l'úvula (anomenada popularment *campaneta*). Si està relaxada, l'aire avança cap a la cavitat nasal, que fa de ressonador, i obtenim els sons **nasals**. Si, pel contrari, es tensa i s'enganxa a la paret de la faringe, obstrueix el pas cap a la cavitat nasal i l'aire avança cap a la cavitat oral. Els sons obtinguts, doncs, seran **orals**.
- Si la massa d'aire va cap a la cavitat nasal, ja no es produirà cap més modificació, però si va cap a la boca trobarà diferents òrgans que en condicionaran el pas. Les dents, els alvèols i el paladar són passius, mentre que la llengua (que consta de l'àpex i el dors) i el vel del paladar intervenen activament en la modificació del pas de l'aire. Segons quin tipus de contacte es produeixi entre aquests òrgans, es produirà un tipus de so o un altre.

PER SABER-NE MÉS

La **fonètica** és la disciplina que estudia els sons lingüístics, atenent a la manera de produir-los, a les seves propietats físiques i a la manera de percebre'ls mitjançant l'oïda.

ACTIVITATS

1. Descriu amb paraules teves les tres fases de la fonació.
2. Explica la diferència que hi ha entre els sons sords i els sons sonors.

3. Escriu el nom amb què també es designen les parts següents:

cavitat glòtica – cartílag tiroide – úvula

2 Els sons vocàlics

2.1 El sistema vocàlic i la neutralització

Els sons es combinen els uns amb els altres en la cadena fònica i formen síl·labes. Podem formar síl·labes sense consonants, però en totes les síl·labes hi ha d'haver com a mínim una vocal, que n'és el nucli:

a - ï - llar
a - e - ro - nau
trans - port

La diferència principal entre vocals i consonants és que mentre les primeres s'articulen mitjançant el pas lliure a la sortida de l'aire des dels pulmons fins a l'exterior, en el cas de les segones, obstruïm el pas de l'aire posant en contacte dos òrgans fonadors.

Fixa't en els dos sons que componen la paraula *té*: el primer so, consonàntic, s'articula tocant en un primer moment la part posterior de les dents superiors amb la punta de la llengua i deixant anar l'aire en una petita explosió; en canvi, el segon so, vocàlic, el podem pronunciar tota l'estona que vulguem només obrint la boca.

A més, totes les vocals es pronuncien amb vibració de les cordes vocals. És a dir, són sons sonors.

Recorda que les vocals es classifiquen segons dos criteris:

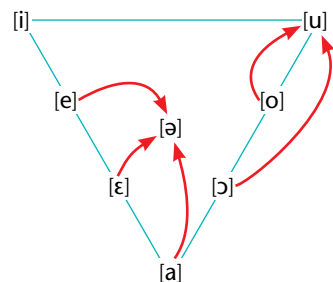
- Posició de la llengua.
- Grau d'obertura de la boca.

En **català oriental** hi ha un sistema de vuit vocals:

Obertura de la boca	Posició de la llengua					
	Anteriors		Centrals	Posteriors		
Tancades	[i]					[u]
Semitancades		[e]			[o]	
Mitjana			[ə]*			
Semiobertes			[ɛ]		[ɔ]	
Oberta			[a]			

* En posició tònica només en balear.

Aquest sistema, però, té només tres sons en posició àtona; és a dir, que es produeix una **neutralització** de sons:

Per exemple, *véns* es pronuncia [béns], però *venir* es pronuncia [bəní]; igualment, fixa't en la transcripció de *bo* i *boníssim*: [bɔ] i [bunísim].

PER SABER-NE MÉS

Els sons es representen per mitjà d'uns signes adoptats de manera convencional per a totes les llengües. El conjunt d'aquests signes és l'**Alfabet Fonètic Internacional**, i l'utilitzem per fer la transcripció fonètica de la llengua parlada. Els símbols fonètics es representen entre claudàtors: [ ].

La reducció del sistema vocàlic àton no és tan acusada en els **dialectes occidentals**, que mantenen cinc vocals en posició àtona: [a], [e], [i], [o] i [u]. Per exemple, *venir* i *boníssim* es pronuncien [bení] i [bonísim].

En alguns casos, però, no es produeix neutralització:

La e àtona es pronuncia [e] (i no pas [ə], vocal neutra) en els contextos següents:

- [eá] *real, teatre, crear, oceà, oceànic, ideal, idear...*
- [eə] *àrea, realisme, teatral, reacció, reaparició, idealisme, cineasta, rehabilitar...*
- [æ] *aeroport, aeròdrom, israelià, engrallat, paellera...*
- [eó] *teòric, eòlic, arqueòleg, espeleòleg, meteor, camaleònic...*
- [eó] *orfeó, camaleó, neó, panteó, Napoleó...*

La o àtona es pot pronunciar [o], i la e àtona, [e] en els contextos següents:

- [éol] *alvèol, nuclèol, aurèola...*
- [uo] *fastuositat, virtuosisme, duodè...; habitualment: fluorur, duodecimal...*
- [eo], [oe] *neollatí, neoclàssic...; habitualment: vídeo, estèreo, àloe...*

2.2 Les semivocals

En els **diftongs**, és a dir, en les síl·labes amb més d'una vocal, aquelles vocals que no són tòniques o nucli de síl·laba s'anomenen *semivocals*. Són els sons [j] i [w], i s'anomenen així perquè tenen l'aparença dels vocàlics (i i u) però es comporten més aviat com a consonants, perquè la llengua frega el paladar i hi ha obstrucció al pas de l'aire. Pronuncieu atentament i separatament aquestes tres paraules i noteu la diferència entre els sons que corresponen a les tres grafies destacades:

ahir

rei

vell

El primer so és vocàlic [i], el tercer és consonàntic [ʎ], i el segon, un so pronunciat a mig camí entre vocal i consonant [j]; és una semivocal. Com que es produeix contacte entre la llengua i el paladar, tècnicament aquests sons són consonants; com les vocals, tots dos són orals i sonors, però mentre que [j] és palatal (el dors de la llengua toca el paladar dur), [w] és velar (la part posterior de la llengua toca el vel del paladar).

Considerarem dos tipus de diftong segons la situació de la semivocal respecte de la vocal:

- a) Si es troba al darrere del so vocàlic el diftong és **decreixent**, perquè l'articulació «decreix», és a dir, va de més obert a més tancat. Aquest tipus de diftong pot aparèixer en qualsevol context: *caiguda, aigua, mai...*
- b) Si es troba davant del so vocàlic, aleshores el diftong és **creixent** (va de més tancat a més obert). Aquest tipus de diftong només pot aparèixer en tres contextos:
  - A principi absolut de mot, amb *h* o sense: *iogurt, hiena...*
  - En els casos *gu* + vocal, *qu* + vocal: *aigua, qüestió...*
  - Si el so està envoltat de dues vocals i forma síl·laba amb la darrera: *noia, deuen...*

Cal tenir en compte que en la resta de casos de dues vocals contigües, en català es tracta d'un **hiat**, per la qual cosa paraules com *qüestionar, teatre, cueta, afició, dia* o *ionització* es dividiran en síl·labes de la manera següent: *qües-ti-o-nar, te-a-tre, cu-e-ta, a-fi-ci-ó, di-a, i-o-nit-za-ci-ó*.

ACTIVITATS

4. Transcriu fonèticament les lletres en negreta: **veí**, **veïna**, **veïnat**, **rei**, **hiena**, **ahir**, **dia**, **dies**, **diada**.
5. Digues si els casos en negreta són diftongs o hiats: **dies**, **motiu**, **deure**, **raïm**, **peu**, **peüc**, **déu**, **eina**, **veïnat**, **beina**, **veïna**, **veïnatge**, **evacuació**, **evacuió**.
6. Divideix les paraules *quota* i *cuota* en síl·labes i comenta els diftongs o hiats que hi trobis.
7. Transcriu les vocals d'aquests formes verbals: *deia*, *deies*, *deu*, *deuen*, *deviem*, *devíeu*.

2.3 Fenòmens de contacte vocàlic

En les converses de la vida real les paraules no es pronuncien de manera aïllada l'una de l'altra, sinó que la cadena fònica consisteix en tot un seguit de sons sense pauses entre els mots. Així, una seqüència com *Què hi ha per sopar? Peix?* segurament la pronuncieu només amb dues pauses, una després de cada signe d'interrogació. Fixa't també que la segona paraula i la tercera s'ajunten en una de sola i la [i] passa a pronunciar-se com a semivocal perquè s'ha creat un diftong:

...hi ha... ▶ [i] [á] ▶ [já]

Els fenòmens de contacte vocàlic són dos:

- a) **Elisió**. El contacte entre la vocal final d'un mot i la inicial del següent es resol en l'articulació d'un sol so. Si totes dues són vocal neutra, només en pronunciem una; si el contacte és entre vocal neutra i una altra vocal, acostuma a desaparèixer la vocal neutra:

És a sota el pont. [ə]

La Mercè aga fa el mòbil. [é]

- b) **Sinalefa**. Es forma un diftong amb totes dues vocals:

Té un gra al nas. [éw]

Ja hi som! [áj]

Un noi llest i agradable. [jə]

Tots dos fenòmens són molt habituals en la llengua oral, i recordem que cal tenir-los en compte també en la mètrica de la poesia. Hi haurà alguns casos, però, en què tant podem fer elisió com sinalefa (*Porta un barret curios.* [əw] / [u]), i en altres, sobretot quan les dues vocals són tòniques, no es podrà fer ni una cosa ni l'altra (*Farà hípica.* [ái]).

PER SABER-NE MÉS

La **fonètica sintàctica** estudia les alteracions a què es veuen sotmesos els sons que estan en contacte però que pertanyen a paraules diferents.

ACTIVITATS

8. Transcriu les lletres en negreta:

- a) En tinc una**a**.
- b) Tinc una **a** amiga.
- c) Una **i**dea.
- d) Tinc una **i**dea.
- e) Tinc una... **i**dea.
- f) Té, **u**n llibre!
- g) Ella té **u**n llibre.
- h) La Mercè **a**gafa un llibre.
- i) La Mercè **a**ra llegeix un llibre.

9. Transcriu les vocals consecutives marcades en negreta en aquest text:

Bellesa no sempre és seducció

Quan jo anava **a**l cine –perquè fa molt de temps que **n**o **h**i vaig, però això és un altre tema– vaig veure la majoria de les pel·lícules que **a**leshores eren famoses. I, naturalment, els actors i les actrius coneguts amb el nom d'*estrelles*. És curiós que la qualificació *estrelles* no s'hagi aplicat pràcticament **m**a**i** a les grans figures del teatre, de la literatura o de la pintura. Sofia Loren era una **a** estrella, Picasso no ho era. Ni els Beatles van rebre aquesta definició.

Naturalment, vaig veure **a**lguna pel·lícula protagonitzada per Elizabeth Taylor, que ha mort fa poc i de la qual s'ha parlat, **i** **e**ncara **e**s parla abundantment. Pàgines i pàgines a tots els diaris i totes les revistes. **I** **a** tot arreu s'elogia la bellesa d'aquesta **a**ctriu. La més bella, han dit. **N**o **h**o discutiré pas, perquè la bellesa d'un home, d'una dona, d'un nen, d'un paisatge, d'un edifici, d'un automòbil és opinable. **N**o **e**xisteix un criteri objectiu sobre la bellesa, encara que **e**s cert que s'han difós uns canons, unes normes, que permeten que tothom estigui d'acord que una rosa és bella.

Elizabeth Taylor no era el meu model de bellesa. Intento **e**xplicar-m'ho i la veritat és que **n**o **e**stic segur del perquè. ¿Potser li trobava un punt de fredor? No he sabut, ara, si escriure fredor o perfecció, que **a** vegades són la mateixa cosa. En qualsevol cas, no tinc cap interès a passar per excèntric, i l'opinió general em mereix molt respecte. Potser el que passa és que, per a mi, la bellesa no ha d'anar forçosament vinculada a la seducció, que és una altra valoració personal. Hi ha escultures que no són perfectes però que em sedueixen, **i** **u**nes altres que tenen totes les característiques de la perfecció que **n**o **e**m fan sentir res.

JOSEP MARIA ESPINÀS.
El Periódico de Catalunya, 31/III/2011

10. Recorda la regla ortogràfica corresponent i classifica aquestes paraules segons si l'article que les precedeix s'apostrofa o no s'apostrofa. Escriu-les amb l'article corresponent: *unitat, himne, humà, interès, interessat, interessada, imatge, immoralitat, immensitat, immens, ordre, orde, ordenació, univers, universitari, universitària*.

3 Els sons consonàntics

3.1 Classificació

Ja hem dit que els sons consonàntics són aquells que s'articulen amb una interrupció de la columna d'aire procedent dels pulmons. Això vol dir que l'aire no surt lliurement a l'exterior com passa en el cas de les vocals, sinó que se li barra el pas mitjançant el contacte o l'aproximació de dos òrgans.

Classifiquem les consonants segons el punt d'articulació (lloc on es produeix el contacte o l'aproximació dels òrgans articuladoris) i segons el mode d'articulació (tipus d'impediment que troba l'aire per sortir a l'exterior).

Segons el **punt d'articulació**, les consonants són:

- **Bilabials**: els dos llavis es toquen, com al primer so de *petó*.
- **Labiodentals**: el llavi inferior toca les dents superiors, com al primer so de *fresca*.
- **Dentals**: l'apex de la llengua toca les dents superiors, com al primer so de *diu-menge*.
- **Alveolars**: l'apex de la llengua toca els alvèols dentals superiors, com al primer so de *cirera*.
- **Palatals**: el dors de la llengua toca el paladar dur, com passa amb el primer so de *llimones*.
- **Velars**: la part posterior de la llengua toca el vel del paladar, com passa amb el primer so de *gatets*.

Segons el **mode d'articulació**, les consonants poden ser:

- **Oclusives**: hi ha una interrupció del pas de l'aire, que es deixa anar de cop en una petita explosió. Exemple: el so inicial de *carbassa*.
- **Aproximants**: l'articulació es fa d'una manera intermèdia entre l'oclusió i el fregament; si són sons procedents de vocals s'anomenaran *semivocals* o *graduals* (com la *i* de *dèiem*) i si procedeixen de consonants oclusives s'anomenaran *espirants* (la *g* de *seguretat*).
- **Fricatives**: l'aire es deixa passar per un pas estret, fregant les parets de la cavitat bucal. Exemple: el so inicial de *xocolata*.
- **Africades**: en l'articulació d'aquests sons hi ha una primera fase de tancament del pas de l'aire (oclusiva) i una segona de sortida amb fregament (fricativa), i per això es representen amb un símbol fonètic compost. Exemple: el so final de *puig* o *despatx*, que són el mateix.
- **Laterals**: la llengua tanca la part central de la cavitat bucal i l'aire ha de passar pels costats. Exemple: el so inicial de *llibertat*.
- **Ròtiques**: si l'apex de la llengua vibra múltiples vegades en contacte amb els alvèols, serà *vibrant*. Exemple: el primer so de *ratolí*. I si l'apex de la llengua fa una oclusió ràpida en contacte amb els alvèols, serà *bategant*. Exemple: el so central d'*ara*.
- **Nasals**: aquests sons, que s'articulen fent servir la cavitat nasal com a òrgan de ressonància (perquè s'interromp el pas de l'aire per la cavitat bucal), es diferencien de tots els anteriors, que són orals. Exemple: el primer so de *mona*.

La combinació entre punt i mode d'articulació dona lloc, en català, al sistema de sons següents:

			Bilabials		Labiodentals		Dentals		Alveolars		Palatals		Velars	
Orals	Oclusives		[p]	[b]			[t]	[d]					[k]	[g]
	Aproximants	Espirants		[β]				[ð]						[ɣ]
		Semivocals										[j]		[w]
	Fricatives				[f]	[v]			[s]	[z]	[ʃ]	[ʒ]		
	Africades								[ts]	[dz]	[tʃ]	[dʒ]		
	Laterals							[l]		[ʎ]		[ʎ]		[ɭ]
	Ròtiques	Bategant								[r]				
		Vibrant								[r]				
Nasals				[m]		[ɱ]		[n̪]		[n]		[ɲ]		[ŋ]

PER SABER-NE MÉS

El cas de la **lletra x** és peculiar, ja que es pot pronunciar de quatre maneres diferents:

- Amb el so [ʃ]: **x**iclet.
- Amb el so [ks] (cas més general): mà**x**im, lu**x**e.
- Amb el so [gz] (en mots començats per *ex* i seguits de vocal o *h*): **ex**amen, **ex**ercici.
- Amb el so [k] (davant *ce*, *ci*, *s*): **ex**cel·lent, **ex**citar, **ex**sudació.

3.2 Correspondència entre so i grafia

A l'hora d'escriure, en català no hi ha una correspondència exacta entre el so i la grafia. Molts sons de la nostra llengua es poden correspondre amb diverses grafies, com ara el so [k]: **corb**, **kiwi**, **aquell**, **amarg**.

Així mateix, hi ha sons que es representen ortogràficament amb dues grafies, com el so [ɲ] (**banya**).

D'altra banda, una grafia es pot correspondre amb diversos sons: escrivim la lletra **d** per representar els sons [d] (com a **dona**), [t] (com a **verd**) o [δ] (com a **fada**).

En l'apèndix final d'aquest llibre, trobaràs una taula amb cadascun dels sons consonàntics i les varietats ortogràfiques que els representen. Llegeix-la amb atenció i fixa't en les peculiaritats d'aparició.

3.3 Fenòmens de contacte consonàntic

Si en comptes d'estudiar els sons consonàntics de la llengua aïllats els considerem en la cadena parlada, tal com els percebem en la vida real, ens adonarem que el contacte entre els sons inicials i finals de síl·laba o de paraula provoca el canvi d'algun dels trets d'aquests sons: sonoritat, punt d'articulació o mode d'articulació. Aquests són els canvis que es poden produir:

a) Ensordiment:

- Els sons oclusius, fricatius i africats a final de mot i seguits de pausa esdevenen sords: *fre*[t], *ma*[k].
- Els sons oclusius a final de mot i seguits de so vocàlic esdevenen sords: *fre*[t] *hivernal*.
- Els sons oclusius, fricatius i africats a final de mot o de síl·laba esdevenen sords si es troben abans d'un so sord: *fre*[t] *furiós*, *tre*[s] *peus*.

b) Sonorització:

- Un so sord, a final de síl·laba o de mot esdevé sonor quan va seguit, en la cadena fònica, d'una consonant sonora: *fre*[d] *d'hivern*.
- Els sons fricatius i africats sords a final de mot se sonoritzen si van seguits d'una vocal: *e*[l] *avis*, *bo*[dʒ] *i perillós*.

c) Assimilació. Es produeix quan un so consonàntic adopta el punt d'articulació del so que el segueix:

- Labialització: *ca*[m] *vi*, *i*[ɲ] *fant*, *ells só*[m] *vius*, *u*[ɲ] *foc*.
- Dentalització: *ca*[ɲ] *tar*, *ere*[ɲ] *tres*, *fa*[ʎ] *ta*, *ca*[ʎ] *treure la pols*.
- Palatalització: *e*[ɲ] *ginyer*, *e*[ɲ] *Jordi*, *e*[ʎ] *llapis*.
- Velarització: *ta*[ŋ] *cat*, *u*[ŋ] *gat*.

d) Geminació. És la pronunciació duplicada d'un so consonàntic, que de vegades s'indica per l'escriptura (*connectar* [nn]) però d'altres, no (*poble* [bb]). Alguns dels casos en què l'escriptura no ho indica són en els grups *-bl-*, *-gl-*, *-pl-* intervocàlics (*regle*, *triple*...) i en els grups *-tll-*, *-tl-*, *-tm-*, *-bm-*, *-cn-*, *-dm-*, *-tn-* (*ratlla*, *atlàntic*, *ètnic*...).

e) Elisió. En gran part del domini lingüístic català, alguns sons consonàntics no es pronuncien en els casos següents:

- La consonant final en els grups formats per una nasal i una oclusiva (*-mp*, *-mb*, *-nt*, *-nd*, *-nc*, *-ng*) o una lateral i una oclusiva (*-lt*, *-ld*): *camp* [kám], *vent* [bén], *alt* [ál], *vinc* [bíɲ]...

- La *-p-* en els grups *-mpt-*, *-mpc-*: *com(p)te*, *exem(p)ció*; etc.
  - La *-r* final dels infinitius (en català central): *canta(r)*.
  - La *-r* final dels mots acabats amb els sufixos de derivació *-ar*, *-er*, *-or*: *bestia(r)*, *fuste(r)*, *llavo(r)*.
  - La *-r* final en mots que tenen derivats en què la *r* sí que es pronuncia: *po(r)*, *cla(r)*.
  - La *-r* final d'alguns sufixos: *fuste(r)*
  - La *-t* final dels gerundis: *sortin(t)*.
  - La *-t* final dels mots acabats en *-lt*, *-nt*: *al(t)*, *pon(t)*, *sentin(t)*.
  - La *s* dels mots *aquest*, *aquests*: *aque(s)t*, *aque(s)ts*.
- f) **Sensibilització.** Fenomen segons el qual es recupera la pronunciació d'un so que en un altre context s'havia elidit, i el detectem en:
- La *-r* dels infinitius, la *-t* dels gerundis, normalment elidides però audibles si van seguides de pronom feble: *anan[t]-hi*, *estima[r]-la*.
  - La *s* dels mots *aquesta*, *aquestes*.
  - La *b* de la preposició *amb* davant mot començat amb vocal: *am[b] avió*.
  - La *-t* de *quant*, *cent*, *vint*, *sant*, seguides de mot començat en vocal: *San[t] Antoni*.

4 La transcripció fonètica

Per transcriure correctament un so o una seqüència dins la cadena fònica cal seguir els passos següents:

- a) Pronunciar tota la seqüència seguida i identificar les vocals tòniques, és a dir, els accents fonètics.

Per fer-ho bé, hem de recordar que en català central totes les paraules polisil·làbiques tenen accent fonètic, encara que no totes tinguin accent gràfic. Tots els monosíl·labs també són tòpics, llevat de:

- La conjunció *que*.
- Les preposicions *a*, *de*, *en*, *per*, *amb*.
- Els pronoms febles: *em*, *me*, *et*, *te*, *es*, *se*, *li*, *ens*, *nos*, *us*, *vos*, *els*, *los*.

Les paraules compostes tenen dos accents fonètics: *anticonstitucional*, per exemple, té dues *a* tòniques i cap vocal neutra.

- b) Identificar els diftongs, si n'hi ha, i transcriure les semivocals.
 c) Identificar els contactes consonàntics i transcriure les consonants.
 d) Revisar la seqüència sencera per detectar possibles errors.

Fixa't en aquest exemple. Transcriurem la seqüència *els amics*:

- a) Només hi ha un accent, la *i*. L'article és àton.
 b) No hi ha diftongs.
 c) Hi un contacte consonàntic: la *s* de l'article se sonoritza en contacte amb la vocal inicial següent.
 d) No hi ha cap altra peculiaritat.

Podem transcriure la seqüència així: [əlzə'míks].

ACTIVITATS

11. Digueu quins són els quatre trets distintius següents dels sons que corresponen a les grafies en negreta: *pluja*, *fulla*, *molt*, *fin*s, *que*, *sola*, *gota*, *carreró*, *tenir*, *tristor*, *vaig*, *motiu*, *així*.
a) So vocàlic o consonàntic
b) So sord o sonor
c) Mode d'articulació
d) Punt d'articulació
12. Transcriu fonèticament les lletres en negreta: *tendra*, *cara*, *car*, *inflar*, *vinclar*, *vegada*, *gairebé*, *bullir*, *orgull*, *indefinit*, *diferent*, *atractiu*, *aleshores*, *quants*, *parlar-te'n*, *enlloc*, *aquest*, *coses*, *vulguis*, *entén*, *rancúnia*, *tornava*, *vegetal*, *sentir*, *amargor*.
13. Ara transcriu les següents: *fluix*, *platja*, *afluixar*, *taxímetre*, *guix*, *goig*, *metge*, *xocolata*, *Jordi*.
14. Transcriu les lletres s que estan en negreta: *dos*, *dos homes*, *dos amics*, *dos nois*, *dos veïns*, *tres cases*, *tres dies*, *tres vegades*, *tres torres*.
15. Transcriu les paraules en negreta tenint en compte el context en què es troben:

Era un home callat. Vagarejava tot **el** dia per la cala o les roques, armat d'un llarga vista de llautó. Al vespre, romania assegut en un racó de la sala, **prop** del foc, i bevia rom i aigua. Gairebé **mai** no responia quan li parlaven; sobtadament llançava una mirada furiosa, bufava **pels** narius com a través **d'un** corn d'alarma en dies **de** boira; de manera que tant nosaltres, els de la casa, com **els** hostes, ens acostumàrem a deixar-lo estar. Cada dia, en retornar de la passejada, demanava si **pel** camí havíem vist passar **mariners**. De primer **crèiem** que ens feia aquella pregunta perquè **potser** enyorava velles companyies; però més tard **ens** adonàrem que el **que** volia era evitar-les. Quan **algun** mariner, de **pas** vers Bristol –cosa que ocorria de tant en tant–, es detenia a la sala de l'Almirall Benbow, el capità l'examinava **ben** bé des de darrere la cortina de la porta, abans que l'home entrés, i després procurava callar com **un** mort. Al capdavant, però, per a mi no existí cap secret; i **és** que un dia, portant-me a part, em prometé una moneda de plata **el** dia primer de **cada** mes, a condició que l'avisés immediatament **si** arribava a veure la presència d'un mariner amb una cama de pal. Sovint, això no obstant, quan arribava el primer de mes i jo li reclamava el meu salari, em responia només **amb** un esbufec i mirades despectives. Tot amb tot, abans no era passada **una** setmana, ja s'ho havia repensat, i em portava la moneda de plata, tot renovant l'ordre «d'estar alerta amb el mariner de la cama de pal».

ROBERT LOUIS STEVENSON, *L'illa del tresor*

16. Digueu quin fenomen de contacte es produeix entre els dos mots en negreta:

El **recordo encara** com si **fos ahir**. Aparegué **pesadament al** llindar de l'entrada, i rere seu **un carretó**, carregat amb el seu cofre mariner: un home gegantí, fort i bronzejat; la cua dels cabells, embreada, li queia **fin**s a l'esquena, sobre el tabard d'un blau brut. Tenia les mans clivellades, plenes de cicatrius, **amb les** ungles **irregulars i** negres. A la galta, el cop de sabre **li havia** deixat **un xiribec** blanquinós, repugnant. Recordo que, tot **mirant la** cala, xiulava baixet; i després **es posà** a entonar la vella cançó marinera que tan sovint li havia de sentir:

–Quinze són que volen el cofre del mort, quinze són, oh, oh, i una ampolla de rom!

La veu li ressonava tan ronca que **semblava el** cruixir **gemegós de** les barres d'un cabrestant. Després trucà a la porta amb una mena de perpal que duia. En **aparèixer el** meu pare, li demanà a crits un got de rom. Begué a poc a poc, com ho fan **els tastavins**, assaborint el líquid **amb els** llavis, sense deixar de mirar els penya-segats de la costa i la mostra de la posada.

ROBERT LOUIS STEVENSON, *L'illa del tresor*

Analitzar i redactar un article d'opinió

Els gèneres periodístics

Els gèneres periodístics s'anomenen així perquè es publiquen en mitjans d'aparició periòdica (diària, setmanal, mensual...).

N'hi ha de moltes menes i per classificar-los acostumem a fer servir el criteri del grau d'objectivitat. Així, distingim entre dos subgèneres:

- a) **Informatius.** Textos que volen ser objectius i descriuen fets d'actualitat de manera fidel, sense interpretar-los (notícia, article), per la qual cosa el text sol ser narratiu i es fa servir la tercera persona o les formes impersonals.
- b) **Interpretatius i d'opinió.** Es tracta de textos subjectius signats per un periodista que s'identifica. Mentre que els interpretatius expliquen els fets en relació amb el context, amb un cert grau de subjectivitat, ja que hi intervé la perspectiva del periodista (entrevista, reportatge, crònica), en els gèneres d'opinió, l'autor o autora jutja els fets des d'un punt de vista estrictament personal, compartit o no pel destinatari, amb la intenció d'orientar l'opinió o la conducta (article d'opinió, crítica, editorial, columna, carta al director). Per això són molt propers a la creació literària, a l'assaig.

L'article d'opinió

En aquest tipus de text, l'autor o autora dóna via lliure al punt de vista que té sobre una qüestió d'interès general o sobre un espectacle, una pel·lícula... Els tipus més coneguts d'article d'opinió són:

- **Editorial.** El director o editor d'un diari jutja un fet d'actualitat d'especial interès i alhora defineix la tendència política de la publicació; aquest text s'acostuma a localitzar a les pàgines inicials del diari i no va signat.
- **Columna.** Expressa l'opinió d'un periodista de prestigi sobre un tema d'actualitat en l'àmbit polític, econòmic, social, etc. Es maquetava en forma de tira o columna al marge d'una pàgina del diari.
- **Carta al director.** Un lector opina de manera lliure i breu sobre un assumpte general o sobre una qüestió molt particular; molt sovint reconeix o critica l'acció d'una persona o d'un col·lectiu.
- **Crítica.** Aquest tipus de text té un ampli reconeixement en tots els mitjans de comunicació i sempre està signat, en ocasions per autors de prestigi que també es poden dedicar a altres gèneres literaris; cada tipus de crítica té unes característiques especials, però totes coincideixen en el fet que donen informació sobre l'espectacle, el llibre, la pel·lícula... de què parlen i també expliquen raonadament el perquè de l'opinió que expressen.
- **Debat.** Gènere oral en què intervien diverses persones que són especialistes sobre el tema que es tracta, conduïdes per un moderador que distribueix els torns de paraula i formula les preguntes.

Tots els articles d'opinió són textos argumentatius, perquè contenen una tesi i la justifiquen mitjançant arguments; és a dir, demostren amb raons alguna opinió.

Tot seguit et presentem dos exemples d'un dels articles d'opinió més popular i conegut: la crítica de cinema. En la crítica d'*Agost*, cada paràgraf està dedicat a una qüestió diferent; en el cas de *Locke*, l'articulista, en canvi, no en dóna l'opinió fins al final, en els dos últims paràgrafs, i en diu ben poca cosa. Això mostra que en les crítiques hi ha ben poques regles estructurals. Com que es tracta de comentaris personals sobre un mitjà de comunicació tan popular en el nostre temps, sovint hi ha molta informació que ja es dóna per entesa perquè la publicitat s'ha encarregat de divulgar-la entre el públic.

‘Agost’, sobrevivint a la família

Agost és la versió cinematogràfica de la famosa obra de teatre de Tracy Letts. El mateix dramaturg s'ha encarregat d'adaptar-la per a la gran pantalla, seguint gairebé fil per randa el text original.

La família de la Violet es reuneix a la casa familiar arran del funeral del seu marit, el patriarca. Malalta de càncer i addicta a les pastilles, el retrobament amb la família de les filles i el cunyat serà força intens i dur.

Agost oscil·la des dels moments més còmics i d'humor

més negre als més dramàtics i colpidors, amb una història que es va enredant a mesura que coneixem les històries de cada membre de la família.

A banda dels diàlegs, el punt més fort de la pel·lícula és el repartiment, que ofereix unes interpretacions excel·lents. Meryl Streep com a Violet i Julia Roberts com a la filla gran destaquen per portar el pes principal i per passar d'una gran contenció a explosions ben controlades.

Entre les cares més conegudes destaquen Juliette Lewis,

Ewan McGregor, l'omnipresent Benedict Cumberbatch i la irrecognoscible Abigail Breslin. La que va ser protagonista de *Petita Miss Sunshine*, de 18 anys, sorprenentment hi interpreta una adolescent de 14.

El director i productor televisiu John Wells firma el seu segon llargmetratge, després de la feina també correcta a *The Company Man*, pel·lícula que va passar força desapercibuda.

Pantalla.cat, 10/1/2014

‘Locke’, la diferència entre mai i una vegada

Aquesta nit l'obra en què treballa l'Ivan Locke ha de rebre una de les càrregues de ciment més importants d'Europa pels fonaments d'un gratacel que ha de ser majestuós.

Malgrat que ell n'és l'encarregat, l'Ivan no podrà ser al peu del canó. Ha pres la determinació que aquesta nit ha de ser a Londres, que és el que considera més correcte.

Durant el recorregut mirarà de resoldre a través del mans lliures del cotxe el màxim de problemes possibles perquè no s'esfondri tot el seu món: el matrimoni, la feina, les noves responsabilitats...

«La diferència entre mai i una vegada és la diferència entre el que està bé i el que està malament»

En el viatge l'acompanyaran els retrets envers el pare, que no pot arribar a perdonar.

Locke és un thriller telefònic que aprofita molt bé els pocs elements que posa en joc, i aconsegueix alhora mantenir el ritme augmentant el voltatge a mesura que els minuts passen.

Com a *Enterrat* (*Buried*), el pes principal recau en l'actor protagonista, un excel·lent Tom Hardy, tan contingut com la pel·lícula, i en les seves interaccions amb la resta de personatges i els sentiments i valors que transmet.

Pantalla.cat, 20/VIII/2014

ACTIVITATS

1. Torna a llegir la crítica d'Agost i digues quin és el tema de cadascun dels paràgrafs.
2. Fes el resum en dues o tres línies de l'argument de dues o tres pel·lícules que hagi vist recentment. Reuneix uns quants resums argumentals més dels teus companys i intenteu endevinar-ne el títol.
3. De les pel·lícules anteriors, tria'n una i explica per què t'ha agradat, o no. Intenta aportar-hi arguments que puguin convèncer una altra persona.
4. Amb el resum de l'argument i la teva opinió argumentada, prova de redactar una crítica semblant a les dues que has llegit més amunt. Acaba-la amb una frase de conclusió. Si vols, pots afegir-hi una fitxa com la següent:

Títol de la pel·lícula:

Nacionalitat i any de l'estrena:

Director:

Guió:

Intèrprets:

5. Llegeix aquesta carta al director d'un diari escrita per una alumna de 2n de Batxillerat com tu i escriu-ne una altra sobre alguna qüestió que t'amoïni o que t'agradaria comentar amb la gent.

Llibertat

Crec que tots estarem d'acord que vivim en una societat teòricament lliure i democràtica. Tenim llibertat de moviment, de premsa, d'expressió... Però, en la meua opinió, ens falta la més important: la llibertat de pensament. Podem pensar que els mitjans de comunicació i les xarxes socials, les facilitats actuals per comunicar-nos i expressar opinions ens fan més coneixedors de la realitat i, per tant, més lliures. Jo no ho crec, però. La televisió, per exemple, ens bombardeja constantment amb anuncis, amb programes manipulats i amb notícies del que passa al món, però només les que ells volen que veiem. I no, no sé qui són ells, ja es deuen ocupar de guardar-se les espatlles. Però el que sí que sé és que tot el que veiem ens afecta d'alguna manera i això pot fer disminuir, o potser fins i tot anul·lar, la nostra llibertat de pensament. I dit això, llanço una idea, una proposta: en la mesura que us sigui possible sortiu, moveu-vos, viatgeu! No deixeu que us expliquin les coses, viviu-les! Perquè, de què ens serveix tenir llibertat d'expressió si no tenim llibertat de pensament?

KÈNIA CRESENCIO. *El Periódico de Catalunya*, V/2015

La hiperviolència que ens envolta

XAVIER GUAL

Fins que no tens fills no ets conscient que estem envoltats de males influències. De petit m'agradava el Mazinger Z i tenia joguines bèl·liques, però això no em va convertir en un monstre. No va ser fruit de l'atzar, sinó que els meus pares es van esforçar perquè fos una persona educada, pacífica i dialogant. Els meus fills no els vull protegir en excés, però sí que, amb la meua dona, els allunyem de tot allò que no els pertoca per l'edat. No

tenim pressa perquè remenin mòbils, ni videoconsoles. Intento que no estiguin exposats a la violència gratuïta que poden trobar fàcilment a la televisió. En molts dels dibuixos que innocentment poden veure es disfressa la violència amb humor i heroïcitat. Després veus com ho imiten, i per a ells és només un joc divertit.

Les pel·lícules d'acció en realitat amaguen una veneració per la destrucció. Algunes són una orgia salvat-

ge d'explosions i morts que em resulten, fins i tot a mi, desagradables. Molts dels meus alumnes consumeixen aquest tipus de cinema, en paral·lel als videojocs o als programes de televisió que dinamiten el bon gust i el respecte als altres. El perill és la suma de tot, i l'exposició constant a la barbàrie, a qualsevol hora, sense que els pares hi posin límit. Això els ha d'afectar d'alguna manera, i no pas positiva. Són tendres

i molts no saben distingir joc de realitat.

Com sempre, als docents se'ns demana l'esforç titànic d'oferir l'altra cara del mirall, fer creure que el món és un lloc bonic, on tot són bones intencions i la gent s'escolta i es respecta. Els professors ens estem moltes hores amb ells, però acaben la jornada adormint-se davant la tele o l'ordinador de l'habitació, sols. No demano la prohibició de res, però sí plantejar que tot el que els professors intentem inculcar-los sobre el respecte i la cultura de la pau, així que travessen la porta de l'institut, es perd. Fora es troben una realitat on guanya el que colpeja primer.

Als docents ens és esgotador i frustrant competir amb el món de l'entreteniment i la diversió. I a més resulta que ha de ser a l'institut on han d'aprendre que la violència no és divertida i que va acompanyada de dolor. Potser per això, quan aquests dies volíem reflexionar amb ells sobre l'assassinat del professor a mans d'un jove, uns pocs xiuxiuejaven amb un tímid somriure que alguns es mereixien morir.

Ara.cat, 2/V/2015

ACTIVITATS

- Explica amb altres paraules el mateix que s'expressa en la primera oració del text.
- Explica el significat o escriu un sinònim d'aquests verbs: *pertoca, remenin, dinamiten, inculcar*.
- Transcriu els contactes consonàntics i vocàlics següents (tots són en el primer paràgraf del text):
  - fins que*
  - conscient que*
  - envoltats de*
  - que estem*
  - m'agradava el*
  - no em*
  - es van esforçar*
  - En molts*
  - un joc*
- Busca també en el primer paràgraf del text cinc exemples de hiat.
- Relaciona aquestes seqüències amb el fenomen fonètic que representen:
  - Realitat, conscient, innocentment, els meus, tens fills, distingir, veure, inculcar-los, són bones, que em, sobre el respecte i.*
  - Diftong, sinalefa, ensordiment, hiat, velarització, palatalització, elisió, neutralització, elisió, bilabialització, sonorització.
- Busca en la primera línia del darrer paràgraf cinc exemples de sons fricatius alveolars.
- Fes la llista de les idees que s'exposen en aquest text i tria quina creus que representa la tesi o idea central. Hi estàs d'acord?
- Explica per què el text que has llegit és d'opinió i no es tracta d'un text informatiu.
- Escriu un article d'opinió per exposar a la teva manera el tema de què tracta el text que has llegit.
- Assenyalat les afirmacions correctes i corregeix les errònies:
  - La faringe conté les cordes vocals.
  - L'acció de l'úvula distingeix entre sons orals i nasals.
  - Els al·lèols, la llengua i el vel del paladar intervien activament en la modificació de la columna de l'aire que generen els pulmons.
  - Les vocals es classifiquen segons l'obertura de la boca i la posició de la llengua.
  - Només hi ha una vocal oberta i central.
  - Una semivocal sembla una vocal però es comporta com una consonant.
  - Tant en l'elisió com en la sinalefa es perd un so.
  - Un so aproximant és aquell en què l'aire passa per un pas estret, com el so inicial de *xoc*.
  - Mig* acaba en so africad.
  - A *mig entrepà* hi ha una sonorització.
  - Els sons dentals inclouen els labiodentals.
  - La paraula *món* comença amb un so bilabial.
  - El darrer so de *toc* és velar oclusiu.
  - El primer so de *nas* és vibrant.
  - Peix* té tres sons.
  - Infermera* conté dos sons bilabials.
  - Infermer* acaba en elisió en alguns dialectes.
  - Engany* conté una velarització.
  - Sortir* té un so elidit que se sensibilitza a *sortiré*.